

Warszawa, dnia 23 kwietnia 2020 roku

484/2020/PSP/AK

Szanowna Pani
SSO Joanna Bitner
Prezes Sądu Okręgowego
w Warszawie
Al. Solidarności 127
00-898 Warszawa

Szanowna Pani Prezes,

w imieniu Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka (dalej także: HFPC), organizacji pozarządowej, której statutowa działalność dotyczy ochrony praw i wolności człowieka, zwracamy się do Pani Prezes z pytaniem dotyczącym tzw. wykazu spraw pilnych. W szczególności chcielibyśmy poprosić o wyjaśnienie powodów usunięcia z niego spraw ekstradycyjnych, a także nieuwzględnienie w tym wykazie spraw dotyczących innych środków zapobiegawczych niż tymczasowe aresztowanie.

HFPC w pełni zdaje sobie sprawę z konieczności wprowadzenia zmian w pracy organów publicznych w obecnym czasie. Ze względu na ogłoszony w Polsce stan epidemii, a wcześniej stan zagrożenia epidemicznego, wprowadzone zostały liczne ograniczenia w funkcjonowaniu sądów. Ograniczenia te mają na celu ochronę zdrowia i życia sędziów, pracowników sądów, ale także osób, które m.in. są stronami postępowań. Wprowadzone restrykcje muszą jednak uwzględniać też wartości, które leżą u podstaw prawa do rzetelnego postępowania.

Ministerstwo Sprawiedliwości dnia 12 marca 2020 roku przygotowało tzw. wykaz spraw pilnych, na podstawie których pewna kategoria spraw powinna nadal być rozpatrywana¹. Z komunikatu Ministerstwa Sprawiedliwości wynika jednak, że prezes sądu w zależności od

¹ Komunikat Ministerstwa Sprawiedliwości wraz z tzw. wykazem spraw pilnych dostępny jest tutaj: <https://www.gov.pl/web/sprawiedliwosc/komunikat-w-sprawie-organizacji-pracy-sadow>

potrzeby oraz pilności, może podjąć decyzję w zakresie rozpoznawania innych spraw niż zostały wskazane w ww. piśmie. Wykaz spraw pilnych został uregulowany następnie w art. 14a ust. 4 ustawy z dnia 2 marca 2020 roku o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych². Przepis ten zaczął obowiązywać od dnia 31 marca 2020 roku. Jednocześnie pozostawiono prezesom sądów pewien zakres swobody, ponieważ, jak wynika z art. 14a ust. 9 ww. ustawy, prezes sądu może zarządzić rozpoznanie każdej sprawy jako pilnej, jeżeli jej nierozpoznanie mogłoby spowodować niebezpieczeństwo dla życia lub zdrowia ludzi lub zwierząt, poważną szkodę dla interesu społecznego, albo ze względu na grożącą niepowetowaną szkodę materialną, a także gdy wymaga tego dobro wymiaru sprawiedliwości.

Zgodnie z Zarządzeniem Prezesa Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 13 marca 2020 roku nr 57/2020 w sprawie ograniczenia pracy Sądu Okręgowego w Warszawie (dalej: Zarządzenie nr 57/2020) za sprawy pilne uznane zostały sprawy ekstradycyjne. Sytuacja uległa zmianie w dniu wejścia w życie Zarządzenia nr 122/2020 Prezesa i Dyrektora Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 5 kwietnia 2020 roku w sprawie kategorii spraw rozpoznawanych w Sądzie Okręgowy w Warszawie w stanie epidemii oraz organizacji pracy Sądu Okręgowego w Warszawie w stanie epidemii (dalej także: Zarządzenie nr 122/2020). Jednocześnie sprawy o zastosowanie, zmianę, przedłużenie lub uchylenie środka zapobiegawczego, innego niż tymczasowe aresztowanie nie są traktowane jako sprawy pilne na podstawie obecnie obowiązującego zarządzenia. Zgodnie z § 1 ust. 2 Zarządzenia nr 122/2020 Prezes Sądu Okręgowego w Warszawie może wydać zarządzenie, w którym nakaże rozpoznanie sprawy, jeżeli jej nierozpoznanie mogłoby spowodować niebezpieczeństwo dla życia lub zdrowia ludzi lub zwierząt, poważną szkodę dla interesu społecznego, albo ze względu na grożącą niepowetowaną szkodę materialną, a także gdy wymaga tego dobro wymiaru sprawiedliwości.

Nie ulega najmniejszej wątpliwości, że sprawy ekstradycyjne, a także sprawy dotyczące nieizolacyjnych środków zapobiegawczych, które także często orzekane są w przypadku spraw ekstradycyjnych, wiążą się z ograniczeniem wolności osobistej. Sprawy ekstradycyjne oraz związane ze stosowaniem nieizolacyjnych środków zapobiegawczych udowadniają, że nawet w przypadku stanu epidemii należy mieć na uwadze standardy wynikające z art. 6 Europejskiej

² Dz. U. z 2020 r. poz. 374 ze zm.

Konwencji Praw Człowieka w zakresie dostępu do sądu, ale także z art. 8 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka w zakresie prawa do życia prywatnego i rodzinnego. Należy mieć także na uwadze, że nieizolacyjne środki zapobiegawcze stanowią poważną ingerencję w wolność osobistą chronioną z mocy art. 41 Konstytucji. Z tego też względu ich stosowanie powinno trwać tylko tak długo, jak jest to uzasadnione. Musi zatem istnieć, nie tylko teoretyczna, ale i praktyczna, możliwość zwrócenia się do sądu w celu kontroli zasadności dalszego ich utrzymywania. Oczywiście ograniczenie dostępu do sądu związane z epidemią koronawirusa można uznać, w pewnym zakresie, za uzasadnione. Niemniej, w sprawach tak istotnych, jak ochrona wolności osobistej człowieka, nie można obarczać jednostki skutkami zakłóceń w funkcjonowaniu organów państwa. Jednocześnie należy podkreślić, że nawet w przypadku ogłoszenia stanu nadzwyczajnego jednostki nie można pozbawić prawa do sądu.

Z problemem sprawy ekstradycyjnej, w której stosowane są nieizolacyjne środki zapobiegawcze, zwrócił się do HFPC adw. Bogumił Zygmunt, obrońca [REDAKTOWANE]. HFPC pragnie wskazać niniejszą sprawę jedynie jako przykład mogący stanowić problem związany z rozpatrywaniem spraw uznanych za tzw. sprawy pilne. Obrońca opisał HFPC problem związany z nierozpatrzeniem wniosku o ekstradycję jego klienta do Kazachstanu, a także nierozpatrzenie wniosku o uchylenie środka zapobiegawczego w postaci dozoru Policji.

Jak wynika z informacji przedstawionej przez obrońcę p. [REDAKTOWANE] dnia 12 listopada 2019 roku został on zatrzymany w Polsce w związku z poszukiwaniami przez wymiar sprawiedliwości Kazachstanu w oparciu o czerwoną notę Interpolu. Dnia 14 listopada 2019 roku Sąd Okręgowy w Warszawie orzekł o zastosowaniu wobec p. [REDAKTOWANE] wolnościowych środków zapobiegawczych w postaci poręczenia majątkowego na kwotę 100.000 zł połączonego z zatrzymaniem paszportu oraz dozoru Policji z obowiązkiem stawiennictwa 7 razy w tygodniu. Następnie dnia 15 stycznia 2020 roku prokuratura zdecydowała o zmianie stosowanego wobec p. [REDAKTOWANE] środka zapobiegawczego w postaci dozoru Policji polegającego na stawiennictwie w odpowiedniej jednostce Policji 3 razy w tygodniu.

Obrońca p. [REDAKTOWANE] poinformował także, że w ostatnim czasie składał wielokrotnie pisma do Prezesa Sądu Okręgowego w Warszawie, Wiceprezesa ds. Karnych Sądu Okręgowego w Warszawie oraz do VIII Wydziału Karnego Sądu Okręgowego w Warszawie o wyznaczenie terminu posiedzenia w sprawie ekstradycyjnej. Jednocześnie złożył także wniosek o uchylenie

dozoru Policji. W swoich pismach obrońca miał wskazać, że p. [REDAKTOWANE] jest osobą, która nie pracuje oraz nie jest ubezpieczona, co w obecnej sytuacji utrudnia mu byt, posiada na swoim koncie 2 euro, a tym samym nie może nabyć maseczki ochronnej, którą powinien zakładać, aby stawiać się do odpowiedniej jednostki Policji w ramach orzeczonego dozoru Policji. Ponadto, jak wskazał jego obrońca, gdy p. [REDAKTOWANE] stawia się w odpowiedniej jednostce nie może porozumieć się z policjantami, ponieważ nie zna języka polskiego, a policjanci nie chcą go wpuścić na teren swojej jednostki. Obrońca wskazywał również, że jego klient jest osobą chorą i cierpi na bezdech senny, a obecne samotne przebywanie w Polsce w sytuacji, w której jego rodzina znajduje się na terenie Łotwy, doprowadza go do depresji. Jednocześnie nie rozumie on obecnej sytuacji, jaka jest w Polsce, ze względu na nieznaną języka polskiego, a także został pozbawiony mieszkania, które wynajmował i w tym momencie „przebywa u osób dobrej woli”. Obrońca wskazał ponadto, że stawianie się na komendzie w ramach środka zapobiegawczego naraża jego klienta na poważne problemy zdrowotne.

Mając powyższe na uwadze Helsińska Fundacja Praw Człowieka pragnie zwrócić się do Pani Prezes z pytaniem, jakie okoliczności spowodowały brak przypisania sprawom ekstradycyjnym charakteru spraw pilnych w Zarządzeniu nr 122/2020 i odejście od rozwiązania przyjętego w Zarządzeniu nr 57/2020. Ponadto pragniemy zwrócić się z pytaniem o powody braku uwzględnienia w Zarządzeniu nr 122/2020 spraw dotyczących zastosowania, zmiany, przedłużenia lub uchylenia środka zapobiegawczego, innego niż tymczasowe aresztowanie.

Jednocześnie bardzo prosimy o informację, czy rozważa Pani Prezes zmianę Zarządzenia 122/2020 w zakresie wykazu spraw pilnych.

W imieniu Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka,

Łopop wyneriy stecundus

Helsińska Fundacja Praw Człowieka
SEKRETARZ ZARZĄDU
Piotr Kłodoczny